

40 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ

Το νέο πλαίσιο της ασφάλειας

ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΗ ΧΟΥΡΧΟΥΛΗ *

Μετά το κουντικό πραξικόπημα εναντίον του προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπισκόπου Μακαρίου (15 Ιουλίου 1974), η Τουρκία εισέβαλε στην Κύπρο στις 20 Ιουλίου επιτυγχάνοντας τη δημιουργία προγεφυρώματος. Οι αποδιοργανωμένες δυνάμεις της κυπριακής Εθνοφρουράς δεν κατόρθωσαν να προβάλουν αντίσταση στους εισβολείς, ενώ και η ελλαδική ηγεσία, παρά τους αρχικούς λεονταρισμούς, δεν αποτόλμησε σύγκρουση με την Τουρκία ή την ουσιαστική ενίσχυση των ελλαδικών δυνάμεων στην Κύπρο. Επίσης, αποκαλύφθηκε το μέγεθος της διπλωματικής απομόνωσης στην οποία είχε περιέλθει η Αθήνα (και η Λευκωσία). Η σχεδόν ταυτόχρονη κατάρρευση του βραχύβιου καθεστώτος του Νικολάου Σαμψών στην Κύπρο και της απριλιανής δικτατορίας στην Ελλάδα δεν θα μπορούσε να προκαλέσει άμεσα και αλλαγή του διπλωματικού και, κυρίως, του στρατιωτικού συσχετισμού ισχύος, που ολοφάνερα ευνοούσε την τουρκική πλευρά. Έτσι, τον Αύγουστο του 1974, παράλληλα με την εκδήλωση της τουρκικής επιθετικότητας στην Κύπρο με την εξαπόλυση του «Αττίλα ΙΙ» και την κατάληψη του 37% της Κύπρου, κλι-

μακώθηκαν και τελικά παγιώθηκαν και οι τουρκικές προκλήσεις και διεκδικήσεις στο Αιγαίο, που για πρώτη φορά είχαν διατυπωθεί στα τέλη του 1973.

Η σχέση με τις ΗΠΑ

Τα γεγονότα του Ιουλίου και του Αυγούστου 1974 αποτέλεσαν τραυματική εμπειρία για την Ελλάδα (και βέβαια την Κύπρο) και σηματοδότησαν την απαρχή μιας νέας περιόδου στην ελληνική εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας. Πρώτα από όλα αυξήθηκε κατακόρυφα ο αντιαμερικανισμός της ελληνικής κοινής γνώμης, ενώ καταδείχθηκε σαφώς ότι η συμμαχική σχέση με τις ΗΠΑ και η συμμετοχή στην Ατλαντική Συμμαχία δεν αποτελούσαν πανάκεια για την κατοχύρωση της ασφάλειας της χώρας και των συμφερόντων της. Ακόμη και μετά την πολιτειακή αλλαγή της 24ης Ιουλίου 1974 οι ΗΠΑ τήρησαν πολιτική ίσων αποστάσεων ανάμεσα στην Ελλάδα και την Κύπρο, από τη μια πλευρά, και την Τουρκία από την άλλη, και περιόρισαν τις μεσολαβητικές τους προσπάθειες στην αποτροπή της έκρηξης ενός ελληνοτουρκικού πολέμου. Ιδίως ο ρόλος του υπουργού Εξωτερικών Χένρι Κισινγκερ και του υφυπουργού Εξωτερικών Τζόζεφ Σίσκο ήταν ελάχιστα εποικοδομητικός κατά τη διάρκεια της κυπριακής κρίσης και της τουρκικής εισβολής. Δεύτερον, σταδιακά αναθεωρήθηκε το δόγμα του «από Βορρά κινδύνου», αφού πλέον κατέστη φανερό ότι την κύρια απειλή για την ελληνική ασφάλεια και εδαφική ακεραιότητα αποτελούσε η Τουρκία, εταίρος της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ· συνεπώς η ελληνική αμυντική στρατηγική έπρεπε να αναθεωρηθεί αναλόγως, παρότι προφανώς δεν θα συμβάδιζε πλέον με τις ψυχροπολεμικές προτεραιότητες και τον στρατιωτικό σχεδιασμό του ΝΑΤΟ στην ανα-

■ ■ Ο Ευάγγελος Αβέρωφ επιθεωρεί μαχητικά αεροσκάφη. Η ενίσχυση των στρατιωτικών δυνατοτήτων της χώρας αποτέλεσε μείζονα προτεραιότητα των κυβερνήσεων της Μεταπολίτευσης.

■ ■ Τα γεγονότα του Ιουλίου και του Αυγούστου 1974 αποτέλεσαν τραυματική εμπειρία για την Ελλάδα και την Κύπρο και σηματοδότησαν την απαρχή μιας νέας περιόδου στην ελληνική εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας.

τολική Μεσόγειο και στα Βαλκάνια. Τρίτον, δεδομένης της αδυναμίας της Ελλάδας να αντιδράσει δυναμικά κατά τη διάρκεια του «Αττίλα ΙΙ», ως μοναδικό εναπομείναν μέσο αντίδρασης και πίεσης της Αθήνας προς τις ΗΠΑ, την Τουρκία και το ΝΑΤΟ κρίθηκε η αποχώρηση από το στρατιωτικό (αλλά όχι και το πολιτικό) σκέλος της Συμμαχίας.

Ηδη από τα μέσα του Αυγούστου του 1974 διάχυτη ήταν η αίσθηση Ελλήνων αξιωματούχων και αναλυτών ότι η Τουρκία επιδίωκε την επιβολή τετελεσμένων διά της βίας και ότι δεν επένδυε απλώς σε πολιτικές λύσεις από ευνοϊκή (για την Αγκυρα) θέση. Πράγματι, οι παραπάνω φόβοι επαληθεύτηκαν. Τόσο η κυβέρνηση του Μπουλέντ Ετσεβίτ (και οι διάδοχοι βραχύβιες κυβερνήσεις των Σαντί Ιρμάκ και Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ), όσο και το τουρκικό στρατιωτικό κατεστημένο που διαδραμάτιζε κυρίαρχο ρόλο στη διαμόρφωση της τουρκικής

εξωτερικής πολιτικής στη δεδομένη χρονική συγκυρία, ενέτειναν τις προκλήσεις στο Αιγαίο, συντηρώντας την ένταση με εμπρηστικές δηλώσεις και κυρίως με μαζικές παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου. Η ατζέντα των ελληνοτουρκικών διαφορών, όπως είχε πλέον οριστικά διαμορφωθεί από το καλοκαίρι του 1974, περιλάμβανε, εκτός από το Κυπριακό, και το ζήτημα της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου (το οποίο η Ελλάδα αναγνώριζε ως το μόνο πρόβλημα προς επίλυση, καθώς οι υπόλοιπες διαφορές είχαν προκύψει από τουρκική αμφισβήτηση ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων), το εύρος του ελληνικού εναέριου και θαλάσσιου χώρου στο Αιγαίο και τη στρατιωτικοποίηση των ελληνικών νησιών που λάμβανε χώρα μετά το καλοκαίρι του 1974. Ακόμη, είχαν ανακύψει προβλήματα που άπτονταν του νατοϊκού επιχειρησιακού σχεδιασμού στην περιοχή, όπου η Αγκυρα είχε αρχίσει να εκμεταλλεύεται την ελληνική απουσία από τα αρμόδια όργανα και στρατηγεία της Συμμαχίας.

Αποχώρηση από το ΝΑΤΟ

Η απόφαση για την αποχώρηση της Ελλάδας από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ ελήφθη στις 14 Αυγούστου 1974, λίγες ώρες μετά την εξαπόλυση του «Αττίλα ΙΙ», μέσα σε ένα κλίμα έντονων απογοητεύσεων και οργής των στελεχών της κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας και προσωπικά του πρωθυπουργού, Κ. Καραμανλή. Και τούτο διότι η αδράνεια των οργάνων της Συμ-

■ ■ **Ηδη από τα μέσα Αυγούστου του 1974 διάχυτη ήταν η αίσθηση Ελλήνων αξιωματούχων και αναλυτών ότι η Τουρκία επιδίωκε την επιβολή τετελεσμένων διά της βίας και ότι δεν επένδυε απλώς σε πολιτικές λύσεις από ευνοϊκή (για την Αγκυρα) θέση.**

ΙΩΡΥΜΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Γ. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗ

■ ■ **Ο Κ. Καραμανλής και ο υπουργός Εξωτερικών** Δημήτρης Μπίτσιος συναντούν τον Αμερικανό πρόεδρο Τζέραλντ Φορντ και τον υπουργό Εξωτερικών Χένρι Κίσινγκερ - Ελσίνκι, 30 Ιουλίου 1975.

40 ΧΡΟΝΙΑ

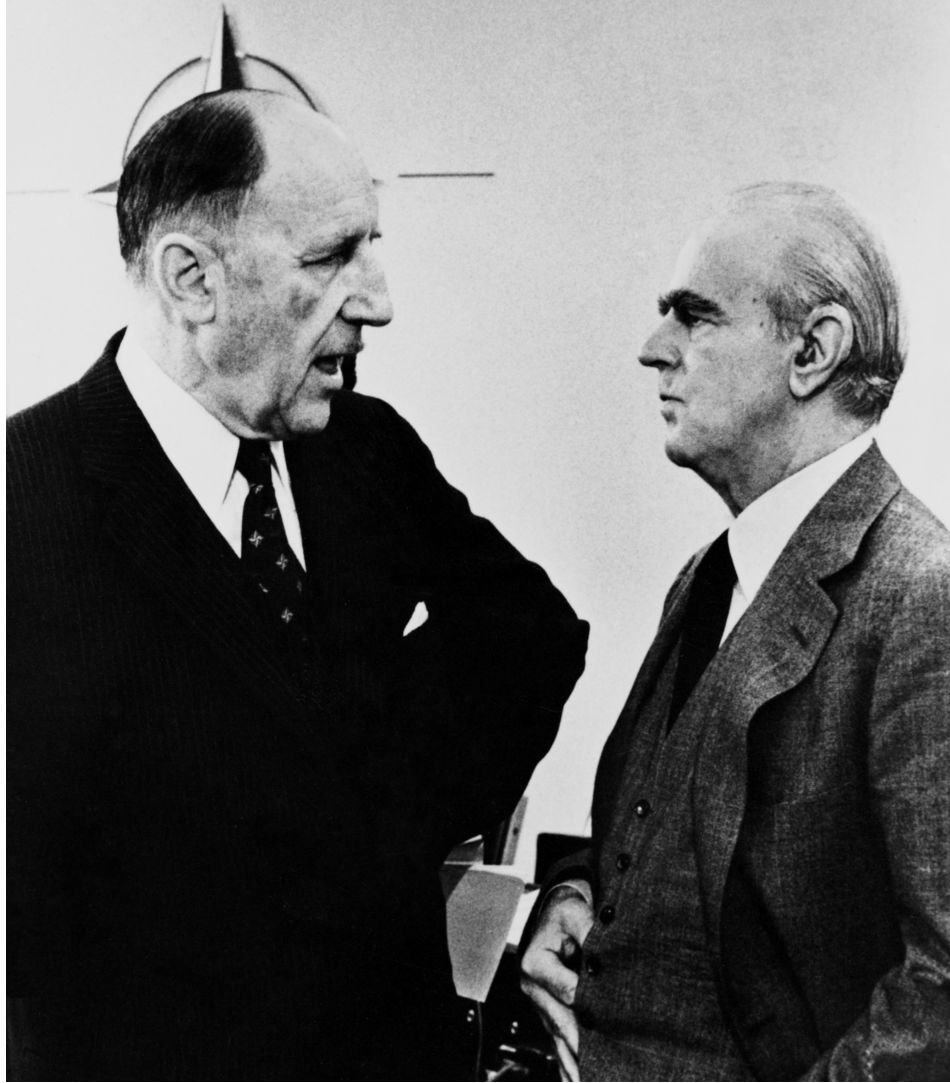

■ **Βομβαρδισμός της Αμμοχώστου κατά τον δεύτερο «Αττίλα».** Η απραξία της δυτικής Συμμαχίας προκάλεσε την αποχώρηση της Ελλάδας από το στρατιωτικό σκέλος της.

■ ■ Η ανακοίνωση της αποχώρησης της Ελλάδας από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ, 14 Αυγούστου 1974.

■ ■ Ο Κ. Καραμανλής με τον γενικό γραμματέα του ΝΑΤΟ Γιόζεφ Λουτς. Η διασάφηση της σχέσης της Ελλάδας με τη δυτική Συμμαχία μετά την τραυματική εμπειρία του «Αττίλα II» υπήρξε ένα από τα ζητούμενα της Μεταπολίτευσης το 1974-75.

μαχίας και η απάθεια των ΝΑΤΟϊκών αξιωματούχων (με προεξάρχοντα τον γενικό γραμματέα του ΝΑΤΟ, Γιόζεφ Λουτς) στις εκκλήσεις της Αθήνας για άμεση πολιτική παρέμβαση του ΝΑΤΟ ώστε να ανακοινηθεί η τουρκική προέλαση και να εκλειψει ο κίνδυνος ελληνοτουρκικού πολέμου υπήρξαν παρομοιωδείς. Παρά τη σταθερή προσίλωσή του Καραμανλή και των μελών της κυβέρνησης Εθνικής Ενότητας στον προσανατολισμό της χώρας προς τη Δύση, κρίθηκε αναγκαία μια γενναία και δραματική πρωτοβουλία από ελληνικής πλευράς, τόσο για λόγους εθνικής αξιοπρέπειας, όσο και για να κατευναστεί η ελληνική κοινή γνώμη. Η απόφαση για έξοδο της χώρας από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ έτυχε τότε της γενικής επιδοκιμασίας του ελληνικού λαού και των πολιτικών δυνάμεων της χώρας.

■ ■ Η απόφαση για έξοδο της χώρας από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ έτυχε τότε της γενικής επιδοκιμασίας του ελληνικού λαού και των πολιτικών δυνάμεων της χώρας.

Ωστόσο, η κίνηση εκείνη δεν πρέπει να ιδωθεί μόνο ως μια «εν θερμώ» απόφαση της ελληνικής ηγεσίας. Ασχέτως του αν τελικά εξυπνέτησε τα ελληνικά συμφέροντα (η σχετική συζήτηση ήδη αναπτύσσεται στη βιβλιογραφία), η έξοδος από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ είχε συγκεκριμένους πολιτικούς, διπλωματικούς και στρατιωτικούς στόχους. Συγκεκριμένα, αποσκοπούσε στην άσκηση πίεσης στους Δυτικούς συμμάχους και στην Αγκυρα, επισείοντας τον κίνδυνο της γεωγραφικής αποκοπής της Τουρκίας από τη Δύση, προκειμένου η τελευταία να προσέλθει στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων προς ανεύρεση δίκαιης λύσης στην Κύπρο. Ακόμη, στο πρώτο κρίσιμο στάδιο της ελληνικής αμυντικής ανασυγκρότησης, κρινόταν αναγκαίο οι ενο-

πλες δυνάμεις της χώρας να τεθούν υπό αμιγώς εθνικό επιχειρησιακό έλεγχο. Ιδίως εφόσον ακολουθήσει εκτεταμένη αναδιοργάνωση, ταχύς επανεξοπλισμός, καθώς και αναδιάταξη δυνάμεων προς κάλυψη της Θράκης και κυρίως των νησιών του ανατολικού Αιγαίου. Οι ελληνικές αμυντικές ανάγκες της περιόδου 1974-75 δεν συμβάδιζαν, βέβαια, με τις ΝΑΤΟϊκές προτεραιότητες στην ευρύτερη περιοχή. Παράλληλα, η αποχώρηση από το στρατιωτικό σκέλος της Συμμαχίας παρείχε στην ελληνική πλευρά τη δυνατότητα να κρατήσει, στο μέτρο του δυνατού, στο σκοτάδι τις τουρκικές στρατιωτικές αρχές σχετικά με τις λεπτομέρειες της αναδιοργάνωσης και αναδιάταξης των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων: δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ότι, στο πλαίσιο του στρα-

τιωτικού σχεδιασμού του NATO, στα αρμόδια όργανα και στις επιτροπές αναλύονταν λεπτομερώς οι στρατιωτικές ικανότητες, οι ελλείψεις και τα πλάνα κάθε κράτους-μέλους.

Βέβαια, η αποχώρηση από το στρατιωτικό σκέλος του NATO δεν σηματοδότησε κάποια αλλαγή στον γενικό διεθνή προσανατολισμό της Ελλάδας. Άλλωστε, γι' αυτόν το λόγο η κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας δεν προχώρησε στην πλήρη αποχώρηση της χώρας από τη Συμμαχία. Η παραμονή στο πολιτικό σκέλος της έδινε τη δυνατότητα για διενέργεια διμερών επαφών ανάμεσα σε Έλληνες και Τούρκους ηγέτες και αξιωματούχους, ενώ απέτρεπε τη στρατηγική απομόνωση της Ελλάδας από τη Δύση, προς όφελος της Τουρκίας. Επίσης, παρά την ύφεση στον ψυχροπολεμικό ανταγωνισμό Ανατολής-Δύσης και τη σημαντική βελτίωση των σχέσεων της Ελλάδας με τα περισσότερα κράτη του ανατολικού συνασπισμού και τους Βαλκάνιους γείτονες, η ηγεσία μιας μικρής χώρας ευρισκόμενης στο μεταίχμιο των δύο κόσμων δεν μπορούσε να παραβλέψει ότι ο Ψυχρός Πόλεμος συνέχιζε να υφίσταται. Ετσι, η προσχώρηση στο στρατόπεδο των αδεσμεύτων δεν αποτελούσε ρεαλιστική (ούτε επιθυμητή) επιλογή για τον Κ. Καραμανλή και τους συνεργάτες του, καθώς θα υπονομεύονταν οι αμυντικές ικανότητες της Ελλάδας αλλά και ο δρόμος για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα.

Σε κάθε περίπτωση, μετά τη μεγάλη εκλογική νίκη της 17ης Νοεμβρίου 1974, ο Κ. Καραμανλής επιβεβαίωσε την απόφαση για αποχώρηση της Ελλάδας από το στρατιωτικό σκέλος του NATO και για μερική τουλάχιστον απεξάρτηση από την αμερικανική επιρροή. Πάντως, ήδη από τα τέλη του 1974 είχε καταστεί φανερό ότι η ελληνική πρωτοβουλία δεν είχε αποδώσει τα αναμενόμενα στο πολιτικό και διπλωματικό πεδίο: παρά τις αρχικές ανησυχίες της Συμμαχίας ότι η ελληνική αποχώρηση θα προκαλούσε σημαντικό ρήγμα στη ΝΑΤΟϊκή άμυνα στην ανατολική Μεσόγειο, τη στιγμή μάλιστα που η Σοβιετική Ένωση εξακολουθούσε να διατηρεί σημαντικές ναυ-

■ ■ **Μέσω της διατήρησης του δεσμού της με τις ΗΠΑ και το NATO, η Αθήνα επιδίωκε να πραγματοποιήσει διττό στόχο: να περιφρουρήσει τα ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα στο Αιγαίο έναντι των τουρκικών προκλήσεων και διεκδικήσεων, αλλά και να επιτύχει ταυτόχρονα τη διαφύλαξη της ειρήνης.**

■ ■ **Στο πρώτο κρίσιμο στάδιο της ελληνικής αμυντικής ανασυγκρότησης, κρινόταν αναγκαίο οι ένοπλες δυνάμεις της χώρας να τεθούν υπό αμιγώς εθνικό επιχειρησιακό έλεγχο. Οι ελληνικές αμυντικές ανάγκες της περιόδου 1974-75 δεν συμβάδιζαν, βέβαια, με τις ΝΑΤΟϊκές προτεραιότητες στην ευρύτερη περιοχή.**

■ ■ **Η προσχώρηση στο στρατόπεδο των αδεσμεύτων δεν αποτελούσε ρεαλιστική (ούτε επιθυμητή) επιλογή για τον Κ. Καραμανλή και τους συνεργάτες του, καθώς θα υπονομεύονταν οι αμυντικές ικανότητες της Ελλάδας αλλά και ο δρόμος για ένταξη στην ΕΟΚ.**

τικές δυνάμεις στην περιοχή, κάτι τέτοιο δεν επαληθεύτηκε. Ετσι, το NATO κατόρθωσε να διαχειριστεί τις συνέπειες της ελληνικής αποχώρησης από το στρατιωτικό σκέλος, τόσο σε πολιτικό επίπεδο όσο και σε επιχειρησιακό. Δεν πρέπει, άλλωστε, να λησμονείται ότι η Συμμαχία είχε κατορθώσει να «απορροφήσει» τους κραδασμούς που είχε προκαλέσει η ανάλογη πρωτοβουλία του Γάλλου προέδρου Σαρλ ντε Γκολ το 1966, παρόλο που η Γαλλία ήταν χώρα ασύγκριτα μεγαλύτερης ισχύος και στρατηγικής σημασίας από ό,τι η Ελλάδα. Ταυτόχρονα, εξαιτίας και της ύφεσης του ανταγωνισμού Ανατολής - Δύσης και της βελτίωσης των σχέσεων ΕΣΣΔ - Τουρκίας, η τουρκική ηγεσία δεν πτοήθηκε από την ελληνική πρωτοβουλία και την, έστω μερική, γεωγραφική αποκοπή της από τα υπόλοιπα μέλη του NATO. Αντίθετα, η Αγκυρα κλιμάκωσε περαιτέρω τις προκλήσεις της στο Αιγαίο και δεν κατέστη διαλλακτική στο Κυπριακό.

Οι στρατιωτικοί εξοπλισμοί

Επίσης, γινόταν αντιληπτό ότι και η ίδια η Ελλάδα επηρεαζόταν αρνητικά από την επιλογή της να αποχωρήσει από το στρατιωτικό σκέλος του NATO. Η διάλυση ή ακόμη και η μόνιμη υπονόμευση της συνοχής της νότιας πτέρυγας της Συμμαχίας θα υπονόμειε καίρια και την ίδια την ελληνική ασφάλεια. Εξω από το πλαίσιο του δυτικού στρατοπέδου, η Ελλάδα θα έμενε ξανά εύλωτη σε νέες πιέσεις των Βόρειων γειτόνων, δίχως να βελτιώσει και τη θέση της έναντι της Τουρκίας. Γι' αυτό άλλωστε και η Αθήνα επιδίωξε να θέσει σε νέο πλαίσιο τη σχέση της με τις ΗΠΑ, με σκοπό τη γεφύρωση του χάσματος με την Ουάσιγκτον. Μια πολιτική πλήρους ρήξης δεν αποτελούσε ρεαλιστική ελληνική επιλογή, καθώς η διατήρηση, και πολύ περισσότερο η αύξηση, της πολεμικής ετοιμότητας και του αξιόμαχου των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων δεν μπορούσε να εξασφαλιστεί, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, δίχως τη συνέχιση της παράδοσης παραγγελλθέντων οπλικών συστημάτων και πυρομαχικών και της συνεχούς ροής ανταλλακτικών,

παροχής εκπαίδευσης κ.λπ. Άλλωστε το 1974-75 σχεδόν το σύνολο του πολεμικού υλικού και των τριών κλάδων των ενόπλων δυνάμεων ήταν αμερικανικής προέλευσης, αν και τότε συστηματοποιήθηκε η διασπορά των στρατιωτικών παραγγελιών (σε κράτη όπως η Γαλλία, η Δυτική Γερμανία και η Ιταλία, πλην των ΗΠΑ). Και πάλι, όμως, τα ευρωπαϊκά κράτη δεν μπορούσαν να καλύψουν το σύνολο των ελληνικών απαιτήσεων σε νέες παραγγελίες.

Εξάλλου, θα ήταν πρακτικά αδύνατο για την Ελλάδα να επιτύχει μια στοιχειώδη αεροναυτική εξισορρόπηση της Τουρκίας στο Αιγαίο δίχως τη συνεχή ροή της αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας στην Ελλάδα. Παρότι λοιπόν η Αθήνα την επαύριον του «Αττίλα II» έθετε και ζήτημα «αναθεώρησης του καθεστώτος των εν Ελλάδι αμερικανικών βάσεων», επιδίωξε τελικά την εξασφάλιση υλικών ανταλλαγμάτων και πολιτικών δεσμεύσεων, προκειμένου να επιτευχθεί μια νέα συμφωνία-πλαίσιο για τη λειτουργία τους και όχι το κλείσιμό τους. Συγκεκριμένα, κατόπιν υποδείξεων και Δυτικοευρωπαίων αξιωματούχων, οι οποίοι τόνισαν στους Έλληνες ομολόγους τους ότι η ΕΟΚ δεν αποτελούσε υποκατάστατο του NATO και ότι οι ΗΠΑ αποτελούσαν τον ακρογωνιαίο λίθο της δυτικοευρωπαϊκής άμυνας, η ελληνική κυβέρνηση ήδη από τα τέλη του 1974 αποφάσισε να κινηθεί στο εξής πλαίσιο: επιζήτηση μιας ειδικής σχέσης με το NATO στον στρατιωτικό τομέα ώστε να μην αναβαθμιστεί περισσότερο η στρατηγική σημασία της Τουρκίας για τη Δύση· σύνδεση της επαναδιαπραγματεύσεως του καθεστώτος των αμυντικών διευκολύνσεων της Ελλάδας προς τις ΗΠΑ (περιλαμβανομένων των βάσεων) με τη χορήγηση σημαντικής αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας προς εξισορρόπηση της τουρκικής απειλής· διερεύνηση της δυνατότητας αγοράς στρατιωτικού υλικού από τις ΗΠΑ επί πιστώσει και με ευνοϊκούς όρους.

Διττός στόχος

Επίσης, η Ελλάδα επιδίωκε μια έστω έμμεση δέσμευση της Ουάσιγκτον ότι θα συγκρατούσε την ελληνοτουρκική ένταση σε ειρηνικό

■ ■ Βρυξέλλες, 31 Μαΐου 1975, στο περιθώριο της συνόδου κορυφής του ΝΑΤΟ. Ο Κ. Καραμανλής συναντάται με τον Τούρκο πρωθυπουργό Σουλεϊμάν Ντεμιρέλ και τον υπουργό Εξωτερικών Ιχσάν Σαμπρί Τσαγκαλαγκιλ.

πλαίσιο και ότι ταυτόχρονα δεν θα επέτρεπε τη διεύρυνση της ανισορροπίας ισχύος στον Εβρο και στο Αιγαίο προς όφελος της Τουρκίας. Δηλαδή, μέσω της διατήρησης του δεσμού της με τις ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ, η Αθήνα εν τέλει επιδίωκε να πραγματώσει διττό στόχο: να περιφρουρήσει τα ελληνικά κυριαρχικά δικαιώματα στο Αιγαίο έναντι των τουρκικών προκλήσεων και διεκδικήσεων, αλλά να επιτύχει

ταυτόχρονα και τη διαφύλαξη της ειρήνης. Πράγματι, η πολιτική αυτή στέφθηκε από επιτυχία, καθώς μετά το 1976 οι αμερικανικές κυβερνήσεις ακολούθησαν τον κανόνα «7 προς 10» στη χορήγηση στρατιωτικής βοήθειας στην Ελλάδα και την Τουρκία, επιτρέποντας έτσι στην πρώτη να διατηρήσει μια σχετική ισορροπία ισχύος στο Αιγαίο. Παράλληλα, ήδη από τα τέλη του 1974 και τις αρχές του 1975 Έλληνες

αξιωματούχοι εξέφραζαν την άποψη ότι η Αθήνα θα μπορούσε ίσως να ασκήσει κάποια μορφής πίεση στους Δυτικούς συμμάχους όχι παρατείνοντας επ' αόριστον την αποχώρησή της από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ, αλλά διαπραγματευόμενη τους όρους επανεισοδοχής της. Αρχικά η ελληνική κυβέρνηση δεν ήταν διατεθειμένη να επιταχύνει τις εξελίξεις, προσδοκώντας μάταια την άσκηση δυ-

τικών πιέσεων στην Τουρκία, την κάμψη της αδιαλλαξίας της Αγκυρας και κάποια θετική εξέλιξη στο Κυπριακό. Τελικά οι διαπραγματεύσεις για την πλήρη επανένταξη της Ελλάδας στη Συμμαχία ξεκίνησαν το φθινόπωρο του 1978 και ολοκληρώθηκαν δύο έτη αργότερα.

* Ο κ. Διονύσιος Χουρκούλης είναι διδάκτωρ του Πανεπιστημίου του Λονδίνου.